सुपर्णः काण्वः।इन्द्रावरुणौ। जगती

इमानि वां भागधेयानि सिस्रत इन्द्रावरुणा प्र महे सुतेषु वाम्।
यज्ञेयज्ञे ह सवना भुरण्यथो यत्सुन्वते यजमानाय शिक्षथः॥ ८.०५९.०१

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। ईशनाधिदेवता इन्द्रः। ऋताधिदेवता वरुणः। सुतेषु- रसेषु निष्पन्नेषु। महे- महते लक्ष्याय। वाम्- युवाम्। इमानि- एते। भागधेयानि- हविर्भागाः। प्र- प्रकर्षेण। सिस्रते- प्राप्तुमिच्छन्ति। यत्- यदा। सुन्वते- रसनिष्पादकाय। यजमानाय। शिक्षथः- विद्यां यच्छथः। तदा। यज्ञेयज्ञे- प्रतियज्ञम्। सवना- सम्भजनानि प्रति। भुरण्यथः- अभिगच्छथः॥१॥

निष्षिध्वरीरोषधीराप आस्तामिन्द्रावरुणा महिमानमाशत।
या सिस्रतू रजसः पारे अध्वनो ययोः शत्रुर्नकिरादेव ओहते॥ ८.०५९.०२

रजसः पारे- आकाशे। अध्वनः- शोभनमार्गे। या- यौ। सिस्रतः- सरतः। ययोर्मार्गम्। शत्रुः- रिपुः। अदेवः- अन्धकारभूतः। नकिः- न। ओहते- वहति तौ। इन्द्रावरुणा- इन्द्रावरुणौ। आस्ताम्। निष्षीध्वरीः- नितरां कल्याण्यः। ओषधीः- ओषधयः। आपः। महिमानम्- तयोर्माहात्म्यम्। आशत- व्याप्नुवन्ति॥२॥

सत्यं तदिन्द्रावरुणा कृशस्य वां मध्व ऊर्मिं दुहते सप्त वाणीः।
ताभिर्दाश्वांसमवतं शुभस्पती यो वामदब्धो अभि पाति चित्तिभिः॥ ८.०५९.०३

सत्यम्। तत्। इन्द्रावरुण- हे इन्द्रावरुणौ। सप्त वाणीः- सप्तसाधनभूमिकासम्बन्धिवाचः। वाम्- युवयोरर्थे। कृशस्य- तपसा कृशस्य। मध्व ऊर्मिं- रसधाराम्। दुहते। शुभस्पती- शुभपालकौ। ताभिः- आभिर्वाणीभिः। यः। वाम्- युवाम्। अदब्धः- अन्तरायैरनभिभूतः। चित्तिभिः- प्रज्ञाभिः। अभि पाति- रक्षति। दाश्वांसम्- तं दातारम्। अवतम्- रक्षतम्॥३॥

Dr. Rangaji
WEBOLIM

घृतप्रुषः सौम्या जीरदानवः सप्त स्वसारः सदन ऋतस्य।

या ह वामिन्द्रावरुणा घृतश्चुतस्ताभिर्धत्तं यजमानाय शिक्षतम्॥ ८.०५९.०४

ऋतस्य- सत्यस्य। सदने- सद्मनि। घृतप्रुषः- जोतिःस्त्रावकाः। सौम्याः- रसमय्यः। जीरदानवः- स्तोतृदात्र्यः। सप्त- सप्तभूमिकाभिमुख्यः। स्वसारः- स्वतः सरणशीला मूलशक्तिधाराः। घृतश्चुतः- रसस्त्रावकाः। याः। ताभिः। इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। वाम्- युवाम्। धत्तम्- धारयतम्। यजमानाय। शिक्षतम्॥४॥

अवोचाम महते सौभगाय सत्यं त्वेषाभ्यां महिमानमिन्द्रियम्।

अस्मान्स्विन्द्रावरुणा घृतश्चुतस्त्रिभिः साप्तेभिरवतं शुभस्पती॥ ८.०५९.०५

त्वेषाभ्याम्- दीप्ताभ्याम्। इन्द्रियम्- स्वामित्त्वसम्पन्नम्। सत्यम्- अवितथं यथार्थं वा। महिमानम्- माहात्म्यम्। महते। सौभगाय- सौभाग्याय। अवोचाम- ब्रूमः। शुभस्पती- शुभपालकौ। इन्द्रावरुणा। घृतश्चुतः- रसस्त्रावकान्। अस्मान्- नः। त्रिभिः सप्तभिः- प्रभूताभिः स्वशक्तिभिः। सु- सुष्ठु। अवतम्- रक्षतम्॥५॥

इन्द्रावरुणा यदृषिभ्यो मनीषां वाचो मतिं श्रुतमदत्तमग्रे।

यानि स्थानान्यसृजन्त धीरा यज्ञं तन्वानास्तपसाभ्यपश्यम्॥ ८.०५९.०६

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। ऋषिभ्यः- सूक्ष्मदर्शिभ्यः। यत्- यदा। मनीषाम्- मनस ईशितृत्त्वम्। वाचः- मन्त्रान्। मतिम्- मननम्। श्रुतम्- अतीन्द्रियश्रवणम्। अग्रे- प्रत्यक्षतः। अदत्तम्- अयच्छताम्। तदा। यज्ञम्- पूजां दानं सङ्गतिकरणम्। तन्वानाः- विस्तारयन्तः। धीराः- धारणाकुशला ऋषयः। यानि- याः। स्थानानि- भूमिकाः। असृजन्त- ससृजुः। तानि- ताः। तपसा- योगेन। अभ्यपश्यम्॥६॥

इन्द्रावरुणा सौमनसमदृप्तं रायस्पोषं यजमानेषु धत्तम्।

प्रजां पुष्टिं भूतिमस्मासु धत्तं दीर्घायुत्वाय प्र तिरतं न आयुः॥ ८.०५९.०७

Dr. Rangaji
WEBOLIM

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। अदृप्तम्- गर्वरहितम्। सौमनसम्- सौमनस्यम्। रायस्पोषम्- सम्पत्पुष्टिम्। यजमानेषु- दातृषु सङ्गतिकारकेषु पूजकेषु। धत्तम्- यच्छतम्। प्रजाम्- धर्मसन्ततिम्। पुष्टिम्- आरोग्यम्। भूतिम्- क्षेमम्। अस्मासु। धत्तम्- यच्छतम्। दीर्घायुत्वाय। नः- अस्माकम्। आयुः। प्र- प्रकर्षेण। तिरतम्- वर्धयतम्॥७॥

इति वालखिल्यम्

Dr. Ranganji

WEBOLIM